

Hoe gaan we ‘straks’ onze doden herdenken?

door KEUZE REDACTIE 8 MEI 2020

*** door Jan Peters sj ***

Kilheid omkleedt degenen die in deze tijden een geliefde verliezen. Geen moment om samen warme herinneringen op te halen, geen steun aan elkaar op het uur van de uitvaart. Natuurlijk, na de coronacrisis gaan we dit inhalen. Maar hoe? Jan Peters heeft een idee.

“We zullen haar graag samen met u gedenken, zo gauw de coronamaatregelen dit toelaten.” Een zinsnede die op het ogenblik in verschillende varianten een overlijdensannonce afsluit.

Geen kans voor een laatste gesprek, een zacht woord en gebaar van dankbaarheid

Erachter gaat een harde werkelijkheid schuil: je hebt geen afscheid kunnen nemen. De huidige regels van ziekenhuis en verpleeghuis zijn bijna onmenselijk hard. Geen kans voor een laatste gesprek, een zacht woord en gebaar van dankbaarheid, van afscheid. Dat is altijd al het geval geweest bij een onverwacht, plotseling overlijden. In oorlogs- of rampgebieden is het soms de ervaring van alledag. Mensen verdwijnen uit je leven, zonder een gebaar van afscheid.

Ook deze kans is ons ontnomen

De uitvaart, al dan niet in een kerk, is dan het moment om samen en ieder voor zich stil te zijn bij dit afscheid; herinneringen op te halen, dankbaarheid te uiten. Vaak wordt er gesproken alsof de overledene nog meer dan lijfelijk in ons midden is.

Maar ook deze kans is ons ontnomen, het samenzijn rond de overledene in dankbaarheid en troost: ook dat kan nu niet.

“We zullen haar graag samen met u gedenken, zo gauw de coronamaatregelen dit toelaten.”

Maar ondanks de warmte van het vlammetje blijft het kil.

Natuurlijk steken we thuis een kaarsje op op de dag of het uur van de uitvaart. Een kaarsje dat symbool is van ons herdenken. Maar ondanks de warmte van het vlammetje blijft het kil. Kil was het ook voor de enkeling die afscheid mocht nemen van een stervende geliefde in het ziekenhuis of verpleeghuis, kil ook voor de dertig mensen in de verder lege kerk bij de uitvaart.

Maar we beloven elkaar dat we het samen gaan inhalen, samen die warme herinneringen ophalen. Om de kilheid te vergeten. Om troost en vertrouwen te vinden.

Hoe creëer je een goede sfeer?

Hoe gaan we dat doen? Dagelijkse vieringen meteen nadat de versoepelde maatregelen hiervoor ruimte creëren? En hoe herschep je dan de sfeer die zo wezenlijk is voor een afscheid?

We kunnen een gemeenschappelijke herdenking organiseren. Een stemmige en sfeervolle herdenking, waarbij iedere aanwezige zijn eigen geliefden in gedachten kan koesteren. We kennen dat bij de herdenking van de doden van de voorbije oorlogen, in Nederland nu op 4 mei, de avond voor de bevrijdingsdag. Een ceremonie van stilte, dankbaarheid en herdenking. In de kerk kennen we de viering van Allerheiligen en Allerzielen; de woorden klinken anoniem, maar iedereen herdenkt bij die viering de eigen dierbare overledenen en bidt voor hen.

Herstel de jaardienst in ere

Die collectieve vieringen zijn indrukwekkend, maar toch wil ik ook, samen met familie, vrienden en bekenden, samenkomen rond de herinnering aan

deze overledene, die we zo zonder afscheid uit handen hebben moeten geven. Ons verdriet willen we met elkaar delen, wat al een vorm van troost kan zijn. Nu is er een gapende leemte in onze emoties, die moet worden gevuld.

Het is een mooi, warm moment voor ons samenzijn

Een reeks afscheidsvieringen in de twee weken na de opheffing van de regulering kan ten koste gaan van juist die persoonlijke betrokkenheid en heeft toch iets van een noodoplossing. Beter lijkt het me om het oude, hier en daar nog bestaande, gebruik van de “jaardienst” in ere te herstellen. Die verjaardag van het overlijden en de stille uitvaart geeft inhoud aan de keuze van juist deze datum. Het is een mooi, warm moment voor ons samenzijn rond de vrouw of man die een jaar geleden zo anoniem uit ons midden is verdwenen.

Over de auteur

Meer van deze auteur

Jan Peters SJ is jezuïet, islamoloog en arabist. Hij is redacteur van Ignis Webmagazine.